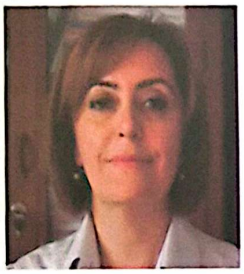

CamScanner ile tarandı

Prof. Dr. Hülya TAŞ

Bursa Uludağ Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Bölüm Başkanı;
Bursa UNESCO Derneği Bilim Danışma Kurulu Üyesi
Bursa Uludag University Faculty of Arts and Sciences
Turkish Language and Literature Department Head of Turkish Folklore Department;
Bursa UNESCO Association Scientific Advisory Board Member

Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir ?

Bir toplumun temelini kültür oluşturur. Kuşaktan kuşağa aktarılan maddi ve manevi unsurlarda o toplumun kültürel mirasını meydana getirir. Hızla küreselleşen dünyada toplumlarının kültürel özelliklerinin ortadan kalkmaya başlaması ve tek tip kültürün oluşturulmaya çalışılmasını fark eden ülkeler, kendi toplumlarının kültürel çeşitliliğinin korunması ve desteklenmesi için UNESCO Somut olmayan kültürel Miras (SÖKÜM) sözleşmesini kabul etmiştir.

Bu sözleşmenin amacı; toplulukların, grupların ve bireylerin kendi kültürel mirasına sahip çıkması, kültürel mirasın yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı artırması, uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak olarak belirtilmektedir.

Somut olmayan kültürel mirasın alanı oldukça geniş olup gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, geleneksel sanatlar ve zanaatlardan oluşmaktadır.

Unesco İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi ve Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine girmiş unsurlarımız şunlardır:

Meddahlık Geleneği, Mevlevi Sema Törenleri, Âşıklık Geleneği, Karagöz, Nevruz, Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer,) Alevi - Bektaşi Ritüeli, Semah, Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Geleneksel Tören Keşkeği, Mesir Macunu Festivali, Türk Kahvesi ve Geleneği, Ebru, İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka, Geleneksel Çini Sanatı, Bahar Bayramı Hıdırellez, Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği, Geleneksel Türk Okçuluğu, Minyatür Sanatı, Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Mangala, Hüsn-i Hat, Çay Kültürü, İpek Böcekçiliği ve Dokuma İçin İpeğin Geleneksel Üretimi, Nasrettin Hoca Fıkra Anlatma Geleneği, Tezhip, İftar ve Sosyo - Kültürel Geleneği, Balaban - Mey Zanaatkârlığı ve İcra Sanat ve Sedef Kakma İşçiliğidir.

Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miraslarımız ise Islık Dili, Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği, Zeytin Yetiştiriciliği ile İlgili Geleneksel Bilgi, Yöntem ve Uygulamalardan oluşmaktadır.

Bursa UNESCO Derneğinin düzenlediği "Somut Olmayan Kültürel Miras Fotoğraf" yarışmasında fotoğrafın evrensel dili ile Somut Olmayan kültürel Mirasımızın en güzel anlatımının fotoğraflara yansıtıldığına inanıyor, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

CamScanner ile tarandı

Unesco Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras tanımı şöyle özetleyebiliriz: Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; Böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur.

Somut Olmayan Kültürel Miras, özellikle aşağıdaki alanlarda belirir:

a) Sözlü gelenekler ve anlatımlar; Destanlar, masal, halk hikayeleri, atasözleri, deyimler, ağıtlar, ninniler, türküler, fıkralar, geleneksel çocuk oyunlarının oynandığı oyun odası.

b) Gösteri sanatları; Aşık icra ve fasılları, Karagöz, meddah, kukla, orta oyunu, köy seyirlik oyunları gibi tiyatro örnekleri, halk oyunları ve halk müziği vb.),

c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; Nişan, düğün, doğum, sünnet, askere uğurlama, ölüm gibi geçiş dönemi gelenek ve görenekleri, şölen, bayram gibi her türlü geleneksel toplanma biçimleri ve bunlara dayalı geleneksel uygulamalar, Nevruz, Hıdırellez vb. kutlamalar.

d) Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili bilgi ve uygulamalar; Geleneksel yemekler, içecekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk mimarisi, halk meteorolojisi vb.),

e) El sanatları geleneği; Usta - çırak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan dokumacılık, çini sanatı, nazar boncuğu, ıhlamur baskı, telkâri, bakırcılık, demircilik, semercilik, yorgancılık, sepetçilik gibi geleneksel meslekler.

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Amaçları:

- Somut olmayan kültürel mirası korumak,
- Somut olmayan kültürel mirasın taşıyıcısı konumundaki toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek,
- Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerbilirliği sağlamak,
- Uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak.

Somut olmayan kültürel miras Neden Önemlidir?

Somut olmayan kültürel miras anlayışı aynı zamanda kültürler arası diyaloğun geliştirilmesine yardımcı olur ve farklı yaşam tarzlarına/ tercihlerine karşılıklı saygıyı teşvik eder. Somut olmayan kültürel miras hem sosyal hem ekonomik olarak önemlidir.

Dünyada 145 ülkede 730 Tescilli Soküm var. Çin 43, Türkiye 30, Fransa 28, İspanya 25, Japonya 22, Kore 22 mirasa sahip.

Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterimizde ise 341 genel unsurumuz bulunmaktadır. İl envanterleri / yerel uygulamalar dahil genel toplam kayıt sayısı 1497 dir.

2024 tarihi itibariyle Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 30 adet unsuru bulunmaktadır.

CamScanner ile tarandı

Türkiye'nin UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya (2009) (2016 yılında dosya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Gezek, Sıra Geceleri ve diğerleri), (2010)
7. Alevi-Bektaşi Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15. Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017)
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya), (2018)
17. Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
18. Minyatür Sanatı (Azerbaycan, İran ve Özbekistan ile Ortak Dosya) (2020)
19. Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala / Göçürme (Kazakistan ve Kırgızistan ile Ortak Dosya), (2020)
20. Hüsn-i Hat, Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı (2021)
21. Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Toplumsal Etkileşim Sembolü (Azerbaycan ile ortak dosya, 2022)
22. İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi (Afganistan, Azerbaycan, İran, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan ile ortak dosya, 2022)
23. Nasreddin Hoca /Molla Nesreddin /Molla Ependi /Apendi /Afendi Kozhanasyr Fıkra Anlatma Geleneği (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ile ortak dosya, 2022)
24. Tezhip/ Tazhib / Zarhalkori/Tezhip / Naqqoshlik (Azerbaycan, İran İslam Cumhuriyeti, Tacikistan ve Özbekistan ile ortak dosya, 2023)
25. İftar/Eftari/İftar/İftor ve Sosyo-Kültürel Gelenekleri (Azerbaycan, İran İslam Cumhuriyeti ve Özbekistan ile ortak dosya, 2023)
26. Balaban/Mey Zanaatkârlığı ve İcra Sanatı (Azerbaycan ile ortak dosya, 2023)
27. Sedef Kakma İşçiliği (Azerbaycan ile ortak dosya, 2023)

Acil Koruma Gerektiren SOKÜM Listesi

28. Islık Dili (2017)
29. Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği (2022)
30. Zeytin Yetiştiriciliği ile İlgili Geleneksel Bilgi, Yöntem ve Uygulamalar (2023)

CamScanner ile tarandı